

NORMAN LOUIS FARBEROW, PIONIR ZNANSTVENOG PROUČAVANJA SUICIDA

Norman L. Farberow osnivač je prvog Američkog sveobuhvatnog centra za prevenciju suicida. Pomogao je uvesti znanstveno proučavanje suicida u akademske vodeće struje. Umro je u Los Angelesu, Kalifornija, Sjedinjene Američke Države, u 97-oj godini. Njegovu je smrt objavila *Didi Hirsch Mental Health Services*, organizacija koja je smještena u Culver City (Kalifornija, SAD) s kojom je prof. dr. Farberow bio dugo povezan.

Norman Louis Farberow rodio se u Pittsburghu, Pennsylvania, 12. veljače 1918. godine. Diplomirao je psihologiju i obranio je magisterij na Sveučilištu u Pittsburghu. U sklopu ratnog zrakoplovstva u Drugom svjetskom ratu služio je u Europi. Godine 1950. stekao je doktorat znanosti iz psihologije na Sveučilištu u Kaliforniji u Los Angelesu (UCLA), pišući disertaciju na temu ličnosti suicidalnih bolesnika.

Dr. Farberow je radio kao klinički psiholog u bolnici Ministarstva branitelja u Los Angelesu kada ga je dr. Shneidman uključio u svoju studiju oproštajnih pisama. U kasnim 40-tim godinama prošloga stoljeća pregledavanjem spisa suicida iz svih mrtvačnica-prosektura okruga Los Angelesa služba dr. Shneidmana otkrila je oproštajna pisma.

Dugotrajni kulturološki tabui prema suicidu su od samoubojstva *de facto* napravili i tabu predmetom za znanstvena istraživanja. Sredinom prošlog stoljeća dr. Farberow i njegovi suradnici bili su među prvim istraživačima koji su ispitivali psihološke aspekte suicida. Njihov je posao pomogao u kreiranju akademske discipline poznate kao suicidologija.

Tijekom vremena prikupljena je kolekcija od više od 700 oproštajnih pisama napisanih između 1944. i 1953. godine. Iz tih oproštajnih pisama dr. Shneidman i dr. Farberow su izdvojili 33. Potom su angažirali 33 demografski odgovarajuća nesuicidalna dobrovoljca da napišu simulirana oproštajna pisma. Uočili su da se u simuliranim oproštajnim pismima koristi dramatičniji jezik, dok su originalna oproštajna pisma pedantnija, npr. sadržavala su popis zadataka i prigodnih poslova koje članovi obitelji trebaju izvršiti nakon smrti onih koji su ih napisali. Istraživači su

zaključili da je jezik autentičnih oproštajnih pisama odavao konfliktne osjećaje suicidanata o postupku koji će uslijediti. Istraživači su u članku „Tragovi do suicida“ (*Clues to suicide*, Public Health Reports, 1956.) naveli da „stvarni pisci oproštajnih pisama očito prihvaćaju i inkorporiraju ideju da uskoro više neće biti živi“, te da su ostavljali detaljne upute za budućnost „[koje] mogu odražavati u nekim dijelovima konfuzne, nelogične i paradoksalne motivacije za svoj suicidalni čin“.

Zajedno s psihologom Edwin S. Shneidmanom i psihijatrom Robert E. Litmanom, dr. Farberow je osnovao 1958. godine u Los Angelesu Centar za prevenciju suicida. Centar je ubrzo prvi u zemlji otvorio i 24-satnu telefonsku liniju za sprječavanje suicida, tzv. „*Hot Line*“, na kojoj su radili profesionalni savjetnici i izučeni volonteri. Kasnijih godina djelatnost Centra je također uključivala preventivne treninge stručnjaka za sprječavanje suicida, kao i edukaciju pravnih službenika i policajaca koji su se bavili prisilnim odvođenjem suicidanata u bolnicu te osposobljavanjem suportivnih grupa za obitelji pogođene suicidom nekog njihovog člana.

Ranih 60-tih dr. Farberow i suradnici bili su pioniri psihološke autopsije, tehnike određene kao duboka biografska studija: rigorozno pretraživanje medicinskih zapisa i intervju s obitelji i prijateljima, a koja se mogla upotrijebiti u određivanju problema je li određenu smrt moguće klasificirati kao suicid. Godine 1962., nakon što je Marilyn Monroe pronađena mrtva u svom domu u Los Angelesu, mrtvozornik je sazvao psihološki tim u kojem su bili uključeni dr. Farberow i dr. Litman da pomognu u odluci je li njezina smrt zbog predoziranja barbituratima bila suicid. Tim je zaključio da je pokušala suicid sedativima u više navrata, ali je svaki put nazvala za pomoć i time bila spašena. „Naše je mišljenje“, napisali su, „da je učinila isto, osim što nije pozvala pomoć“. Istražitelji su proglasili njezinu smrt kao mogući suicid, jer joj je to vjerojatno bila namjera.

Rad dr. Farberowa i njegovih kolega pomogao je u prekidu s dugotrajnim predodžbama o prirodi suicida, poput široko rasprostranjenog uvjerenja da je većina suicidalnih

Dr. Norman Farberow podučava policiju o prevenciji suicida (Didi Hirsch Mental Health Services).

ljudi psihotična. Farberow tim je našao upravo suprotno: da većina nije bila dublje duševno bolesna.

Dugo je bilo uvjerenje da ljudi koji prijete da će se ubiti to ne učine. U jednoj studiji dr. Farberow i dr. Shneidman pronašli su da su u tri četvrtine slučajeva suicida, u slučajevima suicida koje su proučavali, subjekti prijekali ili si pokušali oduzeti život i ranije u barem jednom navratu.

Dr. Farberow je umro od komplikacija zbog pada 10. rujna 2015. baš na Svjetski dan prevencije suicida. Kao što je *Didi Hirsch Mental Health Services* objavila povodom njegove smrti, bez rada dr. Farberowa takav dan sigurno ne bi ni postojao.

Dr. Farberow autor je 16 knjiga, 50 poglavlja, 93 članka, 3 monografije, 4 priručnika, 3 brošure, 13 recenzija, 6 predgovora, 3 biltena i 1 modula o suicidu. Njegovi su tekstovi prevedeni na japanski, finski, njemački, švedski, francuski, španjolski i korejski jezik. Na temu suicida održao je brojna predavanja te je bio često intervjuiran. Centar za prevenciju suicida, koji je postao modelom za slične programe diljem svijeta, pripojio se 1997. godine Službi za mentalno zdravlje (*Didi Hirsch Mental Health Services*).

VESNA LECHER-ŠVARC i
LJUBOMIR RADOVANČEVIĆ